

מעדותה של יפה הרט על ההישרדות באושוויץ

הרט יפה, ילידת חיפה (Haifa) ישראל, 1925.

בשנת 1927, בגלל מחלת אמה של העדה, עברה משפחתה ללודז' (Lodz) שבפולין. בשנת 1940 היא גורשה לגטו לודז', מאוחר יותר לאושוויץ-בירקנאו, ומשם לגרמניה. כשהחזית הרוסית התקרבה היא יצאה לצעדת מוות, ובינואר 1945 ברחה עם עוד ארבע בנות מהצעדה. היא שוחררה על ידי הרוסים, ונדדה בדרכה חזרה לפולין עד ללודז'. בשנת 1946 עלתה העדה לארץ ישראל.

הוא [=בן הדוד] דיבר עם ה... הייתי נורא ירודה וחלשה. הביא לי בגדים, אוכל, ואמר לבלוק פיהרר'קה שלא תוציא אותי לאף סלקציה עד שאני אתאושש. הוא עבד על יד הקרמטוריום בכביש, הם סללו כביש. ושמה זרקו הרי את כל הרכוש. הוא גנב משמה ונתן ל... וקיבל לחם וקיבל אוכל. זה הלך כל הזמן סחר-מכר בשביל לשרוד. וככה איזה, אני יודעת, שבועיים-שלושה. התאוששתי קצת, קמתי על רגלי. הוא שמר, הוא שמע שיש סלקציה ומנגלה בא, הוא שמר בצד שני של המחנה, שלא יוציאו אותי. כי לא הייתי עוברת את הסלקציה.

ש. שמר שלא יוציאו אותך לסלקציה?

ת. לסלקציה. הוא הביא מתנות לבלוק פיהרר'קה. וזכורים לי גם מקרים שהיה זורק לי את החבילה דרך הגדר, תפסו אותו וקיבל מכות. זה היה מרד באותה תקופה בקרמטוריום, שזרקו את הרייכסדויטשן קאפו לתוך התנור [הכוונה למרד של הזונדר-קומנדו באושוויץ שהתקיים באוקטובר 1944. מרד שיצא אל הפועל בזכותן של ארבע נשים: רוזה רובוטה, אסתר וייסבלום, אלה גרטנר ורגינה ספירשטיין שהעבירו לקבוצת המחותרת היהודית במחנה חומר נפץ מבית החורשת "אוניון" בו עבדו, ושילמו על כך לבסוף בחייהן. אנשי הזונדר-קומנדו פוצצו באמצעות חומר הנפץ את אחת מהמשרפות בבירקנאו], והוא עבד שם בקרבת מקום ופתחו לו את הראש. ויחד עם זה, עם כל הנוראיות שהיתה לי באושוויץ, הלא כל בוקר הוציאו אותנו בארבע בבוקר לצל-אפל, גשם, חורף, קר, אבל יחד עם כל זה היה איזה פרדוקס שפתאום השתחררתי מהעול של פרנסה, ופתאום היה מישהו שטיפל בי. אני פתאום הייתי [=היה] מישהו שמגן עלי, מישהו שומר עלי. זה קשה להסביר את זה. הרי זה היה דבר נוראי שמה להיות, וביחד עם זה היה משהו, מישהו שחימם אותי. ושמה הייתי שלושה חודשים.

ש. יצאת שמה לעבודה? מה עשית?

ת. C לאגר זה היה המתנה, זה רק לסלקציות להשמדה. או הוציאו אותם לגרמניה לעבודה. שמה לא היה, במקום הזה לא עבדו.

ש. רק המתנה כל הזמן לסלקציה?

ת. לסלקציה - או לגזים או שלחו לגרמניה.

ש. הוא הצליח להחזיק אותך 3 חודשים בלי שתצאי לסלקציה?

ת. לא. היו תקופות, למשל, שלא הספיקו - הסלקציה באה [ל]פתע פתאום. אז זכור לי מקרה שהתנפחו לי הפנים משיניים. ואני כל הזמן דואגת, ריבוננו של עולם, הרי עכשיו יכניסו אותי לתנור עם פנים כאלה. אבל מרוב פחד, עד שהגעתי אליו זה ירד. אני לא יודעת איך. יש ניסים בעולם. איך עוברים, אינני יודעת. הוא עומד ואתה - לכאן או לכאן, איך שזה הולך, ימינה-שמאלה.

ש. איך עומדים? בחמישיות?

ת. לא, עומדים אחד אחד. הוא עומד ואני עוברת, והוא עושה לכאן או לכאן.

ש. ואתה יודע מה זה כאן ומה זה כאן?

ת. כן, שמאלה זה לגז, וימינה זה להישאר.

ש. ולמה, סליחה על השאלה, למה לא משמידים ישר את כולם?

ת. מכיוון שהם לא יכולים בבת אחת. אין קיבולת בתנורים גם. הלא באים טרנספורטים כל הזמן. הלא חיסלו את כל גטו לודז'. אפילו לא עשו לנו כבר מספרים, כי באנו בהמונים הגיעו כולם.

ש. משמה הובלת באמת לעבודה בגרמניה? הכוונה היתה?

ת. בוודאי. אחר כך...

ש. כשהגעת אל ההוא ירדה לך הנפיחות?

ת. ועברתי את הסלקציה. רק זכור לי שהיתה איזו סלקציה, ובא הבלוק - ואמר לי: תברחי לבלוק של המצורעים. לשם הם לא נכנסים, ואני ברחתי לשמה, ופתאום הם באו שמה, ואני ברחתי משמה דרך גדרות ונתליתי עם הגב. היו כל מיני - כי לא תמיד גם הצליחו, [לא] יכולתי להסתתר. ואחר כך בא בן דודי ואומר לי: יפה, את צריכה לצאת מכאן, כי נשארים רק אלה שהולכים לגז.

אבל שכחתי עוד לספר. כשהוא מצא אותי ואמרתי לו: שרולק, רוצ' מהר לציגינער לאגער [=מחנה הצוענים"], כי אברם ישנו שמה, הוא הלך כמה ימים לפנינו, אז הוא כבר לא מצא אותו. כי לו היה מוצא אותו היה אולי גם מציל אותו. ואחר כך אני...

ש. מה זה ציגינער לאגער?

ת. זה מחנה איפה שיהודי לודז' הלכו. כי מה היה? היה C-Lager ו-D-Lager, וקנדה, ופמיליין לאגר [=מחנה המשפחות] וציגינר לאגר, זה כל פעם לפי האנשים שגרו נתנו שמות. ועם הטרנספורט הזה אני ניגשתי. הוא עוד בא לרכבת והביא לי גרביים, ואני זוכרת גומיות בשביל שלא ייפלו הגרביים, ומטפחת על הראש, שהראש יהיה מכוסה. ואני נסעתי, ובאנו לגרמניה, לבירנבויםל (Birenbaumel).

ש. גם עם רכבות הבהמות?
ת. בוודאי. עבדנו בחפירות נגד טנקים.
ש. בזמן הזה שאת באושוויץ 3 חודשים, חוץ משרוליק יש עוד קשרים עם עוד אנשים?
ת. אני פוגשת חברות, אבל אין...
ש. יש קשרי חברות או איש איש לעצמו? איך זה היה?
ת. איש איש לעצמו. מה שהוא אמר לי: יפה, אני מביא לך אוכל, תאכלי כמה שאת יכולה, אל תשאירי שום דבר למחר, אנשים רעבים, תחלקי את הכל, אם נחיה, אני אביא לך עוד, אם לא אז לא צריך. זה אני זוכרת שהוא אמר לי. אז מה שאכלתי אכלתי, והכל חילקתי אחר כך. זה היה הנס שלי. לא הייתי עוברת את אושוויץ. אחרי 3 חודשים הייתי קצת מחוזקת, כבר נראיתי כמו בן אדם קצת, ואז נסענו לגרמניה, ועבדנו בחפירות נגד הטנקים.

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/8873